

KISS FERENCZ

ESPERESI SZÉKFOGLALÓJA.

KIADJA AZ ALSÓSZABOLCS—HAJDUVIDÉKI REFORMÁTUS
EGYHÁZMEGYE.

DEBRECZEN,
HOFFMANN ÉS KRONOVITZ KÖNYVNYOMDÁJA

1911.

Nagytisztelű és Nagyságos Egyházmegyei Közgyűlés!

Világboldogító, embert idvezítő nagy eszmények szolgálatában égetni el az életet legszebb hivatása férfinak e földön. E nagy eszmények megvalósításának küzdőtere az egyház s mi lelkipásztorok, kik a szolgálatnak eme szent megbízó levelét vettük, vagyunk elsősorban az Istennek számolás rettenetes felelősségével hivatva s kötelezve az arcvonalban küzdeni, hogy a Krisztus megváltó munkája félbe ne maradjon itt alatt. E szent elkötelezetést érzem lelkemben, midőn egyházmegyénk gyülekezeteinek mély hálával vett egyhangu bizalma a munkában, példaadásban első helyre állított. Nem nézem a reám váró feladatok nagyságát, nem tekintek erőim fogyatékoságára s hogy munkabírásom máris a végső határig feszítettett, egy parancsot hallok csak felülről: menj, mert menned kell s egy biztatás csendül lelkembe felülről: Elég neked az én kegyelmem!

Mig kötelességet felismerni tudok s kegyelmed Uram velem; megyek, küldj bárhová s megállok, ahova állítasz.

A zajtalan munka, békés alkotás, külső erősítés, belső építés nagy követelményeit állítom magam elé s az egyházmegye minden illetékes tényezője elé, midőn működésem irányát körvonalozni óhajtom. Inkább a sok munka, mint a semmi, inkább dologban fogyasztani el az életerőt, mint tétlenséggel biztosítani hosszú esztendőök hivatásos nyugalját. Nem ki mennyit élt, hanem ki mennyit használt: mértéke az élet becsének. Az én Atyám szüntelen munkás, én is munkálkodom s e munkáságban társul követelek mindenkit. Félelhetesen nagy munkamező nyílik a keresztyén előtt, ros-

kasztóan nagy feladat hárul az Ur szolgálira, de ki mindvégig hű volt, megtartatik. A siker titka a kitartás, a győzelemé az önfeláldozás. Az Ur segítő kezét még mindenki megtalálta, aki kereste.

Elvek szerint rendezni be az életet, eszmények sugári után választani meg az életutakat, igazságok hirdetésében s gyakorlásában tüzni ki az életcél: ez a mi hivatásunk. Élet elv, Eszmény és Igazság földön, mennyen egy van: a Krisztus! Krisztussal egyesülni: az egyéni lét üdve, Krisztust vinni be az életbe, a családba, a társadalomba: a látható egyház feladata es célja. Minden egyéb, emberi hiúság és hatalomvágy szülte külsőség.

Hivatali működésemben ez a szempont fog vezérelni. Minden kérdést, ügyet, tárgyat az elvek, az eszmények, az igazság szögéből, a Krisztusra vonatkozással mérlegelek s e nézpontra kívánom mások figyelmét is irányítani. Ami nem használ a Krisztus ügyének, — csak a külső rend tekintetében foglalkoztat, de nincs olyan minuciónak látszó csekélység, mely teljes benső világomat mozgásba ne hozza, ha a Krisztus ügyét szolgálja. Megbecsülöm a szavakat a gondolatért, melyet kifejezésre juttatnak, a köveket a templomért, melyben az Isten igéje cseng, a rubrikát, a paragrafust, a sémát a jó rendért, mely illik a szentek egyességéhez, de lelket keresek a szavakban, élő köveket a templomban s kálvini erkölcsöt a jó rendben. Sürgetem a minél több templomot a nagy gyülekezetekben, de még inkább, hogy vasárnap délután a legkisebb faluban is felcsendüljön az Isten igéje; tovább adom a felsőbb rendeleteket iskolák építése, korszerű felszerelése tárgyában, de még hangosabban továbbbitom ama legfelsőbb parancsot, minden bölcsesség kezdete az Urnak félelme; vigyázni fogok, hogy iskoláinkban az egyházkerület kiadványai használtassanak, de még inkább, hogy a biblia-terjesztő társulat kiadványának lelke táplálja a tanítást; egyházlátogatásaim alkalmával kötelességszerűen megnézek számadást, leltárt, irodát, jegyzőkönyvet s amit a forma megkíván, de — a saját gyarlóság érzete által szabott határok között — bele fogom vágni kérdő tekintete-

met a szivekbe is: rendben van-e a lelkipásztor, a tanító, a presbiter számadása a kötelességekkel, a szent elhivatással?

Mert nem jöttem közigazgatási gépnek, üres formulákat zakatolni, jelentéseket megdarálni, durva adatokat csillogó statisztikává finomítani, hanem jöttem kiáltani e lineázó, szabályzat- és ügyrendgyártó hamis világnak: bele a Krisztussal a forrongó társadalomba s az éhezőknek kenyeret, az elnyomottaknak szabadságot, a tudatlannak világosságot, a bűnösnek váltságot! Éppen eleget hallott már a világ fórumai szöszékről, templomi katedráról, iskola-könyvekből, minden nyomor csodadoktorainak zagyva receptjeiből, hogy baj van, hogy segíteni kell, csak egyet nem hallott: utánam! Tenni kell itt atyámfiai és nem jajongani. Az egyháznak van erre példája, parancsa. Krisztus az éhezőt megelégté, ma még több arcról mered rád a szükölködés döbbenetes réme, lépünk a szociális mentőmunkák terére, hitelszövetkezet, házi ipar, földbérlet-szövetkezet, termelő- értékesítő-társulások, munkásközvetítés, érdekellentétek bölcs egyengetése a még munkabíróknak, — segítő-, jótékony-egyletek, menhelyek, árvaházak, Kálvineum a leroskadottnak, a tehetetlennek, az árvának. Krisztus tanított, ma is mennyi fej vár a felvilágosításra, elő a vasárnapi iskolával, konfirmáltak stb. egyletével, felnöttek oktatásával, különösen irni-olvasni tanításával, (amelyet ma különös súlyal hangoztatok), közművelődési intézmények, néplyceum, téli esték bevezetésével. Krisztus meghalt: küzdés nélkül nincs korona, önmegtagadás, feláldozás nélkül nincs apoteózis. Belmisszióknak is nevezik ezt a munkát németül és angolul, én magyarul *kötelességnek* nevezem.

Rátok gondolok első sorban lelkésztestvéreim, mi vettük itt a legdicsőbb megbízást s a legsúlyosabb felelősséget. Nem Krisztus katonája az, ki e mezőn minden Isten adta tehetségével nem forgolódik, nem lelkipásztor, ki gyülekezete *tagjainak* lelki-testi szükségseit szívére nem vette. De szól e felhívás az egyház minden hivatalosának: gondnok, presbyter, tanító

nem a pap dolgát végezi, ha ezekben munkás, a maga részét Isten mindenkinek *külön* kimérte s az ő munkatársa, ki másoknak szolgál.

Egyházunk összes élettevékenysége ma ugyyszólván a közigazgatásban merül ki. Az egyéni hitélet helyére a hatósági szervek működése lépett s egyházalkotmányi fejlődésünk iránya a legutóbbi zsinat óta mintha oda tendálna, ahol már csak kormányzók és kormányzottak állnak nem egymás mellett vagy felett, hanem szemben egymással. Falusi tanulószobákba már nem fér a sok jegyzőkönyv, de azokban a belső építésnek nyomára is alig akadunk.

Állítsuk vissza a régi helyzetet. E magyar ref. egyház alulról nőtt, a földből emelte fel büszke fejét; a nép, a jobbágy, az igavonó volt termő talaja. Szántották sokszor véresre, teremhetett bőven. Szántunk ismételten ebben az öserejű talajban, az Isten ígéjének mélyítő vasával, lágyítsuk a barázdákat a Krisztusi szeretet szelid harmatával, ne csak prédikáljunk a népeknek, hanem *foglalkozzunk a néppel*, teremtsünk gyülekezeti életet, erősítsük az egyén hitét; ez a csoda erő, a nép, ez a minden jóra, nemesre képes és kész magyar nép, a szabadságnak, a megértésnek, az öserkölcsöknek ez a tiszta forrása, a Krisztusban s a Krisztussal újjászüli egyházi életünket, ezt a megmerevült organismust!

E célra a békés alkotás, csendes építés embere kívánok lenni, de nem félek a harctól sem. A hitem szerinti igazságtól el nem térít semmi teremtettség hatalmasság. Meggyőződéselem, álláspontom lehet elfogult, vagy egyoldalú, de megalkuvást vagy önzést nem ismer. Elveimért szívesen szállok küzdelemre s viselem a harc minden következményeit.

Pedig az idők úgy mutatják, hogy az építés eszköze mellett a védő fegyvert is meg kell ragadni. A fekete internationale a maga állásait annyire előre toltta, hogy előőrseinkkel már rég meg kellett volna ütköznie, ha a hivatalos opportunizmus s gerinctelen túlvatosság le nem köti a cselekvésre kész karokat. Ne idézzünk fel felekezeti harcokat, ne tépjük jobban ezer sebből vérző hazánkat, hangzik folyton a csillapító szó s elleneink *ez alatt* mind vakmerőbben nyomulnak

előre, foglalnak el minden pozíciót, rakják meg a fontos pontokat a harcos katolicizmus fanatikusaival, szorítják háttérbe embereinket, érdekeinket s zudítják ránk a külföldön államra, kulturára, belbékére mindenütt veszedelmeseknek talált sötét elemeket. Sérteni nem akarok, így nem döntöm el: a helyzet fel nem ismerése, gyávaság vagy spekuláció-e a védelmi s ha kell viszonttámadó harc visszaszorítása, de annyit tisztán látok, hogy e taktika a protestantizmusban megbizonyosodott alkotmány fentartó erő lekötésére vezet s ki védi meg államiságunkat, ha mi nem leszünk több tényezők?

Államul is egyházul is mi csak szabad levegőn élhetünk. Létfeltételünk a tiszta liberálisizmus, jövőnk alapja a demokratikus intézmények teljes kifejtése és pedig — nem félek a szót kimondani — százszor inkább radikális, mint konzervatív irányzattal. A világot még mindig a reformátorok vitték előbb s a konzervatizmus nem sónak bizonyult, mely üde fenmaradást biztosít, hanem egyiptomi balzsamnak, mely mumiákat produkál. A mai reakció is épen a konzervatív táborban találja ha nem nyílt támogatóit, de csöndes társait. S e reakció minden vonalon felvette a harcot. Felekezeti téren elég a Barkóczy nevére utalnom, mely ma már rendszert jelent, a népjogok terén a nemzeti szupremácia jelszavával takargatott, de valójában az u. n. történelmi osztály, tehát osztály érdek védelemre, közgazdasági téren az agrár tulhevületekre, melyek a fogyasztás millióit tördelik bele a termelés ezreinek szolgálatkörébe, a közszabadsági nagy jogok s biztosítékok mai kezelésére, mely a gondolat szabad terjesztését polgármesteri elbírálás alá vette s az egyesülési szabadságot az O. R. L. E. ismeretes Odysseiás utján a noire-okon keresztül kegyelemben honorálja; elég rámutatnom egyházkormányzatunk teljesen bürokratikus alakulására, mely rohamlépésben centralizáló, folyton a központi hatalom erősítésére töre irányzatával a gyülekezeti autonómia cselekvési köréül maholnap csak a kötelességeket hagyja.

Hivatás vár itt ránk kálvinistákra s e hivatás teljesítése nekünk belső szükségyszerűség. Az evangéliumi szabadság s a kálvini demokratikus megjelenési alak-

zat kijelölik az utat, melyen s a célt, mely felé törnünk kell. S ha a célt csak harccal érhetjük el, hát jöjjön a harc; inkább ma, mint holnap. Minden nap késedelme értékes kincseket emészt fel s e kincseknek mi nem szabadon rendelkező, tehát elpredálására is jogosított tulajdonosai, hanem sáfárai vagyunk, melyeket hiven kell átadnunk utódainknak.

Ami engem illet, nem habozom kimondani, hogy a békét teremtő harcot sürgősnek látom s annak siettetésére a mult nagy tapasztalatai s a jövő nagy kívánalmi által kötelezve érzem magamat. E mai minden erőnket lekötő, állásainkat feladó, ellenfeleinknek szabad előnyomulást biztosító silány békenél egészségesebb egy becsületes küzdelem; a nyugalomnál, mely enervál, többet ér a harc, mely izmokat acéloz. Csodálatos anyagok összetétele a vér, petyhüdt kőök puha párnáin funkciója az emésztés elősegítésére korlátozódik, de ha az igazság harcában csordul ki pirosuló sebajkon, harmatként hat nagy ideák, nemes eszmék dus tenyészetére.

Imádom a világosságot, a szabadságot: a Krisztust, gyűlölöm a sötétséget, a szolgaságot, minden formájában.

Tiszta harcra, nyílt küzdelemre, mellett mell ellen, elvet elvek ellen, bármiké^{re} kész vagyok, csak az orvtámadást, a gyepü mögül lövöldözést, a gyanúsítások fegyvereit vetem meg harcosaikkal együtt.

Zrinyi katonái Jézust kiáltották, hazát védtek, a gályarabok Isten nevét zengték, hitökért szenvedtek: eszményekért így küzd az igaz, a keresztyén, a férfi . . .

Nem folytatom tovább.

Cselekedni akarok.

